

Eläkeliitto ry

Eläkeläiset ry

Pensionstagarnas Centralförbund rf

Kansallinen senioriliitto ry

Kristillinen Eläkeliitto ry

Svenska pensionärsförbundet rf

Mål inom nära framtid och inför riksdagsvalet 2011

Godkänd vid Pensionärsförbundens intresseorganisations höstmöte 9.12.2010

Mål inom nära framtid och inför riksdagsvalet

Av finländarna har i dag 17 procent – drygt 900 000 – fyllt 65 år. Om tio år beräknas antalet 65 år fyllda vara 1,3 miljoner, d.v.s. 23 procent av befolkningen. De äldres andel av befolkningen växer snabbare i Finland än i något annat EU-land ända fram till år 2030.

Särskilt de som nu uppnår pensionsåldern är till största delen funktionsdugliga. De kan leva ett självständigt, aktivt liv och njuta av allt flera år utan sjukdomar. Vårdbehovet blir allmänt först vid ungefär 80 års ålder. Den allt längre livstiden och de äldsta åldersklassernas starka tillväxt ställer samhället inför stora utmaningar.

Enligt undersökningen Inför morgondagen 2010 anser de tillfrågade, som var i åldern 55–79 år, att små pensioner, otillräckliga social- och hälsovårdstjänster och ensamhet är de största problemen för de äldre i dagens Finland. Om tio år bedömdes de största problemen vara otillräckliga social- och hälsovårdstjänster, liten pension och de ekonomiska svårigheter.

Pensionärerna är en viktig och växande grupp finländare, vars kunnande och arbete som samhällsutvecklande resurs varken noteras eller värdesätts tillräckligt. De äldre är på många sätt produktiva medborgare, de är konsumenter och skattebetalare och deras insats i bland annat frivilligarbetet och hjälpen till anhöriga är värdefull ur både mänsklig och ekonomisk synvinkel.

Det lagstadgade pensionsskyddet bör stärkas

Det finländska pensionssystemet är tudelat och omfattar dels arbetspensionen, dels folkpensionen. Arbetspensionens syfte är att i rimlig utsträckning trygga nådd konsumtionsnivå i ålderdomen eller i fall av arbetsoförmåga eller familjeförsörjarens död. Folkpensionen är en del av grundskyddet. Den erbjuder pensionären en minimiutkomst och kompletterar små pensioner.

År 2009 fick i Finland totalt 1 443 200 personer arbets- eller folkpension då familjepensionerna, specialpensionerna för lantbrukare samt deltidspensionerna räknas med. Antalet i Finland bosatta mottagare av ålders-, invaliditets- eller arbetslöshetspension eller specialpension för lantbrukare (egen pension) var 1 302 100 personer. Hälften av dem (51 %) fick enbart inkomstpension. 43 % fick folkpension som tillägg till en liten inkomstpension. Andelen personer som fick enbart folkpension var 6 %.

Garantipensionen, som träder i kraft i början av mars 2011, väntas beröra ca 120 000 av de pensionärer som har de lägsta inkomsterna. Garantipensionens storlek är 687 euro i månaden.

Det lagstadgade pensionsskyddet bör även i fortsättningen täcka hela befolkningen. Det bör garantera alla en ordentlig utkomst och levnadsstandard.

Arbetspensionssystemet baserar sig på gemensamt ansvar. Ett gemensamt ansvar som sträcker sig över generationsgränserna kan förverkligas bara om de berörda beslutsfattande instanserna utvecklar systemet i samråd.

Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf representerar pensionärerna via sina medlemsförbund och besitter en mycket bred sakkunskap i frågor som berör pensionärerna. PIO bör ges en fast position som utlåtandeinstans när det fattas beslut som gäller pensionssystemet.

Pensionstagarnas utkomst bör tryggas

Det stora flertalet finländska pensionärer har små inkomster, en del måste klassas som fattiga. Som en följd av det nuvarande arbetspensionsindexet (som till 20 procent beaktar förändringar i inkomstnivå och till 80 procent förändringar i levnadskostnader) ökar antalet småinkomsttagare och fattiga ju längre pensionärs-tiden blir. Av de finländska pensionstagarna är 705 500 tvungna att klara sig på en pension som understiger 1 200 euro i månaden. Drygt 468 000 pensionstagare kämpar med en pension som är mindre än 1 000 euro. Totalpensionsmedianen för dem som har egenpension var 1 149 euro i månaden.

Totalpensionen för dem som har egenpension och som är bosatta i Finland var i slutet av år 2009 i medeltal 1 344 euro i månaden. För dem som har arbetspension var totalpensionen 1 393 euro och för dem som fick folkpension 888 euro. Kvinnornas genomsnittliga pensioner var klart lägre än männens.

Livstidskoefficienten, som togs i bruk i början av år 2010, börjar beskära de framtida pensionerna hårdare än vad man tidigare beräknat. Pensionens utgångsnivå minskas redan nu av det sätt på vilket pensionen beräknas, vilket innebär att arbetstagarens arbetspensionspremie minskar pensionslönen.

Folkpensionens nivå bör höjas och avdraget för make/maka slopas. Att garantipensionen träder i kraft minskar inte behovet att höja folkpensionen. Pensionsavgörandena bör säkerställa att situationen förbättras för dem som har det sämst ställt.

Höjningarna av de indirekta skatterna drabbar småinkomsttagarna hårdast. I alla framtida linjedragningar beträffande skatterna bör särskilt småinkomsttagarna beaktas. Den skattefria pensionens lägre gräns bör lyftas genom höjning av grundinkomstavdraget samt avdraget för pensionsinkomst i såväl kommunal- som statsbeskattningen. Beskattningen av pensionsinkomst får inte vara strängare än beskattningen av löneinkomst på någon som helst inkomstnivå.

Arbetspensionsindexet bör justeras så att löneindexets vikt ökas från nuvarande 20 procent. Folkpensionen bör bindas vid ett motsvarande index (inverkan på statsbudgeten 30–35 miljoner euro på årsnivå).

Sättet för beräkning av pensionslönen bör ändras så att arbetstagarens arbetspensionsförsäkringspremie inte minskar pensionslönen.

Inkomstgränserna i bostadsstödet för pensionärer bör höjas. Bostadsstödet bör höjas från nuvarande 85 till 95 procent av de boendeutgifter som lagen om bostadsstöd godkänner efter avdrag av självriskandelen. Boendekostnadernas maximibelopp i pensionstagarnas bostadsstöd bör höjas.

Läkemedelskostnadernas självriskandelar bör sänkas. Självriskandelarna med anknytning till sjukdom bör slås ihop så att de sjukaste gynnas.

Spiralen med stigande serviceavgifter bör brytas och avgifterna bör sänkas beträffande såväl offentliga som privata tjänster.

Den offentliga välfärdsservicen bör tryggas

En förutsättning för att de äldres välfärd skall kunna tryggas är att det finns fungerande social- och hälsovårdstjänster med tillräckliga personresurser och ekonomiska resurser. I kommunerna bör det finnas äldre rådgivning, som stöder och hjälper de äldre att klara sig i vardagslivet.

Samhällets stöd bör särskilt ges på ett sätt som gör det lättare för de äldre att bo kvar hemma längre än hittills och som är ägnat att bibehålla deras intellektuella kapacitet och möjligheter att röra på sig. Vid sidan av dessa öppna tjänster behövs det också högklassiga anstaltsplatser, som beaktar patienternas behov. Behovet av service varierar i olika skeden av livet.

Anhörigvårdarnas situation bör förbättras genom förhöjt stöd för denna form av vård och genom utökade stödtjänster. Utbetalningen av stödet för anhörigvård bör i enlighet med SATA-kommitténs linjedragningar överföras från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Anhörigvårdarna bör garanteras ett tillräckligt antal vikarier och patienterna bör ges möjligheter till aktiverande verksamhet i dagcentren.

Inom planeringen av samhällsservicen bör uppmärksamhet fästas vid individens behov till exempel när det handlar om trafiklösningar eller kultur- och motionsmöjligheter. En tillräcklig och yrkeskunnigt utformad rehabilitering i olika skeden av livet förlänger funktionsförmågan och upprätthåller välbefinnandet.

Lagen om äldreservice

För att äldreomsorgen skall kunna tryggas bör det stiftas en lag om äldreservice.

Lagen bör stadga om

- de äldres rätt till service
- ansvaret för servicen, styrningen, övervakningen och finansieringen
- förpliktelsen att ordna med äldre rådgivning
- de hemmaboende äldres rätt till service samt anhörigvårdarnas rätt till stöd och lediga dagar.

Kommunerna bör garanteras tillräckliga resurser för att servicen skall kunna förverkligas.

Att delta och bli hörd bör vara en grundrättighet

Till människans grundrättigheter hör att bli hörd i frågor som berör vederbörandes eget liv. Flera projekt som direkt påverkar människornas vardag och som förändrar samhällsstrukturerna pågår för närvarande på kommunal, regional och riksomfattande nivå.

I målsättningarna sägs det ofta att reformerna bygger på närhet till kunderna och brukarna. I verkligheten glöms denna synvinkel ändå ofta bort. Särskilt sårbara är de som behöver hjälp och stöd, bland andra de äldre. De har svårt att få information om sina rättigheter och om de förmåner som tillkommer dem. Styrnings- och rådgivningstjänsternas otillräcklighet försvårar situationen.

Särskilt snabbt ökar gruppen personer som fyllt 85 år. De äldre hamnar utanför beslutsfattandet och blir inte hörda i frågor som

berör dem själva. Undersökningar utvisar att de äldre distanseras och fjärras från det övriga samhället, vilket försvagar samhällets legitimitet.

De äldre bör garanteras fullvärdigt medborgarskap och en värdig ålderdom med hjälp av lagstiftning, utvecklande av förfaranden genom vilka de kan bli hörda samt stöd och rådgivning. Deras deltagande i det samhälleliga planerings- och utvecklingsarbetet bör stärkas. För de äldre är det viktigt att de har obehindrad tillgång till stöd- och rådgivningstjänsterna samt den information de behöver.

Detta förutsätter, att

- det stiftas en heltäckande och förpliktande lag om äldreservice
- kvalitetskontrollen effektiveras
- systemen för deltagande och hörande utvecklas
- det utreds hur ett system för deltagande och hörande kunde skapas på regional nivå
- äldrerådets ställning tryggas genom stadganden i lag
- det inrättas flera enheter för äldrerådgivning.

Pensionärsorganisationernas verksamhetsförutsättningar bör förbättras

Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf:s medlemsorganisationer producerar verksamhet, som motverkar ensamheten, stöder de äldres funktionsförmåga och främjar det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet.

PIO-organisationernas 1 415 medlemsföreningar runtom i landet utför ett betydelsefullt förebyggande arbete. De organiserar mångsidig motions-, kultur- och klubbverksamhet för pensionärerna och erbjuder rikligt med möjligheter att delta. Deltagandet

minskar användningen av social- och hälsovårdstjänster och därmed också belastningen på den offentliga servicen. Samtidigt stöder det möjligheterna att klara sig självständigt och ökar därmed funktionsdugligheten och livskvaliteten. Undersökningar utvisar att föreningsverksamheten har positiva konsekvenser för folkhälsan och nationalekonomin.

Pensionärsorganisationerna har som bäst kunnat sammanträda avgiftsfritt i utrymmen som kommunen ställt till förfogande. Verksamhetsbidragen från kommunerna har varit ett viktigt tillskott för föreningarna, som annars lever på små medlemsavgifter. På många orter planerar man nu att höja hyrorna och att minska eller till och med helt avskaffa verksamhetsbidragen.

Det finns en stark tradition av medborgar-, organisations- och frivilligarbete i Finland. Pensionärsorganisationerna bedriver medborgarverksamhet på bästa möjliga sätt.

Bidragen från Penningautomatföreningen (RAY) har en avgörande betydelse för kontinuiteten i social- och hälsovårdsorganisationernas verksamhet. Verksamhetsbidragen till organisationerna släpar efter i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen. Det försvårar möjligheterna att upprätthålla och utveckla organisationernas verksamhet.

Penningautomatföreningen RAY:s oberoende ställning bör tryggas även i fortsättningen och den finansiering RAY får bör oavkortad kanaliseras till social- och hälsovårdsorganisationernas verksamhet.

Pensionärsorganisationernas förebyggande arbete upprätthåller de äldres sociala, psykiska och fysiska välbefinnande. Det arbetet är dessutom den bästa medicinen när det gäller att motverka ensamheten.

PIO rf

**Pensionärsorganisationernas intresseorganisation
PIO rf ställer sitt kunnande och sin erfarenhet till
förfogande för den samhälleliga beredningen av
beslut som rör pensionärerna och de äldre.**

Pensionärsorganisationernas intresseorganisation
PIO består av följande organisationer:

Eläkeliitto ry

ordförande *Hannu Tenhiälä*
verksamhetsledare *Jukka Salminen*

Eläkeläiset ry

ordförande *Kalevi Kivistö*
verksamhetsledare *Hannu Partanen*

Pensionstagarnas Centralförbund rf

ordförande *Hilkka Häkkinä*
verksamhetsledare *Timo Kokko*

Kansallinen senioriliitto ry

ordförande *Jouni Mykkänen*
verksamhetsledare *Marjo Palomäki*

Kristillinen Eläkeliitto ry

ordförande *Ensio Koitto*
verksamhetsledare *Seppo Valmari*

Svenska pensionärsförbundet rf

ordförande *Ole Norrback*
verksamhetsledare *Veronica Fellman*

www.eetury.fi
www.elakeliitto.fi
www.elakelaiset.fi
www.elakkeensaajat.fi
www.senioriliitto.fi
www.krell.fi
www.spfpension.fi